

Andrzej Sylwanowicz

"Opera omnia : teologia liturgii : sakramentalne podstawy życia chrześcijańskiego", Joseph Ratzinger, Lublin 2012 : [recenzja]

Studia Theologica Varsaviensia 50/1, 225-227

2012

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Joseph Ratzinger, *Opera omnia. Teologia liturgii. Sakramentalne podstawy życia chrześcijańskiego*, Wydawnictwo KUL, Lublin 2012, ss. 694.

Katolicki Uniwersytet Lubelski podjął się wydania czternastotomowego dzieła *Opera omnia* Josepha Ratzingera w tłumaczeniu na język polski. Jako pierwszy pojawił się tom XI zatytułowany *Teologia liturgii*. Nadanie pierwszej kolejności pozycji, w której poruszono kwestie liturgiczne, zdaje się odpowiadać działaniom Benedykta XVI wskazującym na jego dużą wrażliwość liturgiczną.

W liturgicznych treściach twórczości naukowej Josepha Ratzingera zauważalne stają się częste odniesienia do Eucharystii oraz jej celebracji. W czasie pontyfikatu Benedykta XVI można wyraźnie dostrzec także pewne praktyczne działania wskazujące na zaangażowanie Josepha Ratzingera w sprawy liturgii. W wywiadzie udzielonym Vittorio Messoriemu, Joseph Ratzinger stwierdził, że: „Dla katolika liturgia to wspólna ojczyzna, samo źródło jego tożsamości”¹.

Prezentowana pozycja zawiera dzieła, artykuły, kazania Josepha Ratzingera, w których na przestrzeni lat poruszał on zagadnienia liturgiczne i które zostały umiejscowione w *Teologii liturgii* w sposób bardzo logiczny. Struktura książki wskazuje, iż czytelnik jest zapoznawany zarówno z zagadnieniami teologicznymi, jak i kwestiami praktycznymi umożliwiającymi głębsze zrozumienie znaczenia liturgii.

Recenzowana książka opatrzona jest przedmową Benedykta XVI, w której m.in. napisał: „Liturgia Kościoła stanowiła dla mnie od dziecka podstawową rzeczywistość mego życia, a w teologicznej szkole takich nauczycieli, jak Schmaus, Söhngen, Pascher i Guardini, stała się także centrum mojej pracy teologicznej” (s. 2).

¹ *Raport o stanie wiary. Z Ks. Kardynałem Josephem Ratzingerem rozmawia Vittorio Messori*, Wyd. Michalineum, Kraków, Warszawa-Struga 1986, s. 109.

Książka zawiera również przedmowę ks. prof. Krzysztofa Gózdza, redaktora *Opera omnia* oraz słowo od Gerharda Ludwiga Müllera, Biskupa Ratzbony – wydawcy oryginału.

Książka zawiera w sobie kilka części, spośród których można wyróżnić takie tytuły: *Duch liturgii*; *Świętowanie Eucharystii – źródło i szczyt życia chrześcijańskiego*; *Teologia muzyki kościelnej*.

W tekstach *Opera omnia – Teologia liturgii* umieszczono zagadnienia poruszające zarówno tematykę przybliżającą istotę liturgii jak również elementy, poprzez które jest ona wyrażana. Poruszone są zagadnienia szat liturgicznych, gestów i inne. Przy omawianiu kwestii muzyki liturgicznej zostały przytoczone słowa św. Hieronima: „Niech usłyszają to chłopcy, którym zlecono w kościele zadanie śpiewania psalmów: Bogu należy śpiewać nie głosem, lecz sercem. Niech wzorem aktorów nie nacierają sobie lekarstwami gardła i krtani, żeby ich głosy melodii i śpiewów rozbrzmiewały w kościele teatralnymi tonami”(s. 474). Stwierdzenie to zdaje się wyraźnie podpowiadać, iż w muzyce stosowanej w liturgii należy położyć nacisk na jej służebny charakter w stosunku do liturgii, tak by nie była ona elementem stanowiącym wzbudzający podziw cel sam w sobie, lecz pozwalała głębiej uczestniczyć w akcji liturgicznej. Podobne wnioski można odnieść do różnorodnych gestów stosowanych w liturgii, które również zawierają w sobie i wyrażają konkretne treści.

Pośród tekstów omawianego dzieła na uwagę zasługuje podjęcie zagadnienia niedzieli w życiu i modlitwie chrześcijan. Autor tę kwestię omawia w kontekście teologii dnia Pańskiego. W recenzowanej pozycji dość często poruszana jest tematyka Eucharystii, o której Joseph Ratzinger napisał: „Eucharystia jest bardziej rzeczywistością niż rzeczy, z którymi stykamy się na co dzień. Jest tutaj najprawdziwsza rzeczywistość. Tutaj jest miara i centrum. Tutaj spotykamy się z tą rzeczywistością, od której powinniśmy się uczyć oceniania wszelkiej innej rzeczywistości” (s. 333). W słowach tych można odkryć wyraźne przesłanie jak wielkim darem jest Eucharystia.

Prezentowane dzieło stwarza możliwość głębszego poznania myśli liturgicznej Josepha Ratzingera wykazującego dbałość o prawidłowe ro-

zumienie czym jest liturgia, i którego przemyślenia liturgiczne zdają się zachęcać czytelnika do podejmowania dalszej refleksji z zakresu ważnej dziedziny w życiu Kościoła jaką jest liturgia. Podjęcie się tłumaczenia tego dzieła stanowi istotny krok na drodze pogłębiania świadomości w zakresie tej dziedziny naukowej.

Zagadnienia liturgiczne poruszone w dziele *Teologia liturgii* Josepha Ratzingera oparte są na mocnych fundamentach teologicznych wskazujących na dużą dojrzałość naukową autora, który w umiętny sposób przekazuje czytelnikom wyniki swych poszukiwań. Na uwagę zasługuje fakt, iż w polskim tłumaczeniu tego dzieła posłużono się zrozumiałym językiem, który ułatwia przyjmowanie treści także przez osoby w mniejszym stopniu zaznajomione z tematyką teologiczną i liturgiczną.

ks. Andrzej Sylwanowicz

Piotr Waleńdzik, *Miejsce liturgii w nauczaniu pasterskim kard. Stefana Wyszyńskiego*, „Warszawskie Studia Teologiczne. Rozprawy Naukowe” t. 8, Wydawnictwo Archidiecezji Warszawskiej, Warszawa 2012, ss. 295.

Kardynał Wyszyński wycisnął swoim życiem, jak i nauczaniem wielkie piętno na dziejach narodu, państwa i Kościoła, a niezłomna postawa, jaką się wyróżniał, pozwoliła narodowi polskiemu w epoce komunizmu ocalić wiarę chrześcijańską. Papież Jan Paweł II, odnosząc się do znaczenia godności i pracy pasterskiej i wszelkiej działalności kard. Wyszyńskiego, w przemówieniu do rodaków podczas audiencji 23 października 1978 r. określił go po raz pierwszy tytułem „Prymas Tysiąclecia”.

Wśród różnorodnej tematyki obecnej w spuściznie Prymasa Tysiąclecia w obszarze głównych zainteresowań oprócz zakresu spraw społecznych pozostaje także liturgia. W tym obszarze jego nauczanie pozostaje niestety mało znane dla szerszego kręgu odbiorców.

Dobrze się więc stało, że ks. Piotr Waleńdzik, w ramach badań doktoranckich, podjął tę właśnie problematykę. Owoce naukowego wysił-